

Білоус В. С. *Духовність сьогодення: релігійні та релігієзнавчі видання у фонді бібліотеки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Виховання молоді на принципах християнської моралі* : матеріали V Регіональної науково-методичної конференції, 19 травня 2015 р. Вінниця : ТОВ «Планер», 2015. С. 7-10.

Білоус В.С.

Духовність сьогодення: релігійні та релігієзнавчі видання у фонді бібліотеки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського

У статті висвітлено питання діяльності університетської бібліотеки щодо виконання просвітницької функції, вивчення історії і культури українського народу. Різними методами та формами бібліотека сприяє здобуттю знань з релігії і релігієзнавства, християнському вихованню, відродженню національних духовних традицій. Особливу увагу приділено релігійним та релігієзнавчим виданням у фонді книгозбірні.

Ключові слова: християнська мораль, релігієзнавче просвітництво, релігійна і релігієзнавча література, бібліотека Вінницького педагогічного університету.

Bilous V.S.

Spirituality of today: religious and religious studies publications in the library of the Vinnytsia Mykhailo Kotsiubynskyi State Pedagogical University

The article highlights the issues of the university library's activities in fulfilling its educational function, studying the history and culture of the Ukrainian people. The library uses various methods and forms to promote the acquisition of knowledge in religion and religious studies, Christian education, and the revival of national spiritual traditions. Special attention is paid to religious and religious studies publications in the collection.

Keywords: Christian morality, religious education, religious and religious studies literature, Vinnytsia Pedagogical University library.

Реалізація духовного потенціалу особи – це завжди служіння високому на засадах істини, добра, краси, де істина – зерно духовності, краса – протидія потворному, а добро – моральна опора духовності, її стержень [6, с. 6.]. Один із суттєвих факторів розвитку сучасного суспільства знань є відродження духовності. Професійні якості майбутнього вчителя (наполегливість, професійність, рішучість, комунікабельність та інші) розглядаються у сукупності із моральністю, яка бере своє коріння у духовності людини [1, с.74].

Сучасні вчені (А.Богущ, В. Жуковський, В. Оржеховська, О. Сухомлинська та ін.), спираючись на досвід класиків педагогічної думки (Г. Ващенко, В. Зеньківського, І. Огієнка, К. Ушинського, С. Русової та ін.), доводять, що відродженню духовності та підвищенню якості духовно-морального виховання молодого покоління сприяє застосування християнських морально-етичних цінностей у навчально-виховному процесі.

Молода людина керується певними нормами моралі, а мораль опирається на релігію, яка впливає на внутрішній стан людини, формує загальнолюдські цінності суб'єкта, визначає певні правила поведінки у суспільстві.

Моральне виховання студента, духовний світ майбутнього вчителя набувають все більшої актуальності, а бібліотека вищого навчального закладу має стати провідником гуманістичних ідеалів, популяризатором кращих зразків світової думки.

Бібліотека Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського, будучи одним із його важливих підрозділів, сприяє виробленню ціннісних орієнтацій, впливає на формування у стінах закладу інтелектуального та культурного середовища – того особливого ґрунту, на якому спільні зусилля викладачів, вчених та бібліотекарів принесуть плоди.

Бібліотека здатна створювати атмосферу творчої зацікавленості у навчанні, науці, мистецтві, впливати на стан духу, який не піддається жодним вимірам та оцінкам, проте лежить в основі моралі, сприяти вихованню української душі. Саме тому релігієзнавче просвітництво є гуманітарною місією освітянської бібліотеки.

Бібліотечні працівники виконують свою просвітницьку функцію: потрібно ліквідувати прогалини в освіті молоді, знанні своєї історії і культури, відродити національні духовні традиції. здобувати знання з релігії і релігієзнавства. Для виконання покладеної місії вони самі повинні навчатися, здобувати знання з релігії і релігієзнавства, вчитися толерантності, неупередженому ставленню до будь-яких конфесій і релігійних течій, пам'ятаючи, що бібліотека – світський заклад, відкритий для кожного.

За допомогою інформаційних ресурсів, які відтворюють кращі соціально-культурні традиції нації, моральні норми, етичні, естетичні, релігійні та інші цінності через призму навчально-виховної програми стимулюють студентську молодь до здійснення моральних вчинків, котрі розвиватимуть їхню систему вартостей і ціннісних поглядів, які є супутниками суспільної поведінки, діяльності і вчинків загалом.

Бібліотека Вінницького педуніверситету володіє значним масивом релігійної та релігієзнавчої літератури, фонд якої почав формуватися вже з перших років існування бібліотеки. Наразі цей фонд складається з видань священних писань, творів отців церкви, книг з богослов'я, історії релігії та релігієзнавства, християнської етики та моралі, літератури про релігійні свята та обряди, життя святих та ін.

Сучасна релігійна література освітянської книгозбірні представлена науковими і популярними виданнями світських установ і релігійних організацій. Особливий інтерес становлять праці, пов'язані з історією релігії, життям і творчістю діячів церкви, література про храми і монастирі, національні святині, філософсько-богословські твори, книги про сучасне релігійне життя. Серед книг, які активно використовуються читачами університетської бібліотеки у навчальному процесі – підручники та навчальні посібники, науково-популярні видання, енциклопедії та довідники, періодичні видання тощо. Бібліотека приділяє важливе значення формуванню фонду релігійної та народознавчої тематики та вважає своїм обов'язком розкривати ці унікальні фонди, залучати читачів до цінностей національної і світової культури.

Значну частину фонду релігієзнавчої тематики становить начальна-методична література. Серед них – підручники та посібники з релігієзнавства (Рибачук М.Ф., Борисова З.О., Калінін Ю.А., Лубський В.І., Бублик С.А., Колодний А.М. та ін.), історії християнства (Головащенко С.І.Зінченко), християнської етики та культури (Мурашко Н. Л., Чернишова Г.С.) та ін.

Зверну увагу на навчально-методичний посібник «Зінченко Л.П. Християнство. – Вінниця, 2010», присвячений найбільшій світовій релігії – християнству, під впливом якої нині перебуває майже третина населення планети. У ньому висвітлюється історія зародження, аналізуються причини розколу, а також прийняття і шляхи поширення цієї релігії на теренах України [2].

Чільне місце у фонді займають видання з історії церкви та монастирів. Серед книг – «Софія Київська: Візантія. Русь. Україна : збірка статей / від. ред. П.С. Сохань; упоряд. Д. Гордієнко, В. Корнієнко. – К., 2011. – 352 с.», в якій розповідається про

пам'ятку світового значення, що включена до списку всесвітньої спадщини ЮНЕСКО. Софія Київська – унікальна у своєму роді. Вона виникла як палладіум Русі, ознаменувавши найвищий розквіт держави Володимира Великого, найвищий злет державності та культури Русі. Це пам'ятка, яка органічно поєднує тисячолітній розвиток української культури і державності. Який би ми не взяли період в історії України, завжди у центрі уваги – Софійський собор [5, с. 3]. Видання містить археологічні, мистецтвознавчі, епіграфічні, історіографічні дослідження Софії Київської, історії реставрації її монументального живопису.

Видання про монастирі, як особливі пам'ятки архітектури, духовний та культурний феномен, розповідають про духовне минуле і сьогодення нашого краю.

Так книга «Вечерський В.В. Українські монастирі. – К. : Наш час, 2008. – 400 с. (Невідома Україна)» присвячена українським монастирям як прадавнім центрам духовності, культури, освіти нашого народу, а також як видатним архітектурним ансамблям. Розповідається про основні правила заснування та будівництва християнських монастирів, про їх благодійницьку та культурну діяльність, про долю за часів тоталітарного режиму, про їх сьогоденне відродження. Читач має змогу дізнатися про монастирі усіх регіонів України і всіх конфесій – Києво-Печерську, Почаївську та Святогірську лаври, католицький Домініканський монастир у Львові, монастирі Києва, Львова, Луцька, Чернігова, Переяслава, Полтави та ін.

У книзі Давиденка В.В. «Монастир» (Вінниця, 2006; 2013) історія одного монастиря відображає довгу путь української нації. На тлі перших прикладів поширення християнства у Західному Надчорномор'ї, особливого значення набуває доля видатної пам'ятки християнської культури – святині українського православ'я XI-XIX ст. – Свято-Усікновенського скельного чоловічого монастиря, що у селі Лядова Могилів-Подільського району Вінницької області.

Образ Ісуса Христа є центральним у християнстві, який сформувався протягом II століття (періоду евангелізму). Легенди про пришествя на Землю Христа-Спасителя, що передавалися з вуст в уста, у другій половині II століття набули назви «евангелія» («радісні повідомлення», «добрі вісті», «Благовіст»). Щодо образу Ісуса Христа, то у сучасному релігієзнавстві набули поширення дві концепції: міфологічна та історична [2, с. 6].

Священною книгою християн є Біблія – одна із найвизначніших пам'яток світової релігійної думки, яка міцно вросла у духовність і культуру багатьох народів. Ця пам'ятка створювалася впродовж майже півтори тисячі років. Складається Біблія з двох частин Старого та Нового Заповітів. У фонді бібліотеки різноманітні видання Біблії, Євангеліє, Старого і Нового Заповітів.

Бібліотека пишається унікальним виданням «Біблія или книги Священного Писания и Новаго Завета. – М. : Изд. Патриаршего подворья. 2008. – 375 с.», яке передала до фонду бібліотеки Українська православна церква.

Біблія – джерело натхнення та духовної підтримки людини. Перед сьогоденнім читачем, який прагне вірно зрозуміти Священне Письмо (писаніє), виникає багато важливих питань. Довідковий матеріал, зібраний у книзі «Библийская энциклопедия: путеводитель по Библии. – М. : Лайон, 2002. – 352 с.».

Головне завдання енциклопедії – надати читачеві точну, науково обґрунтовану інформацію у цікавій та доступній формі. Книга гарно ілюстрована. Вона містить сучасну наукову інформацію та розрахована на широке коло читачів, які прагнуть глибше зрозуміти Священне Письмо.

Вперше у історії християнської церкви подано оригінальну трактовку Біблії у книзі «Лазарев А.С. Расшифрованная Библия, или Реквием цивилизации. – К. : А.С.К., 2002. – 1064 с.».

У Священному Письмі автор побачив відповіді на питання, які хвилюють людство десятки тисяч років: як побудований Всесвіт, Сонячна система та окремі

планети? Хто керує Всесвітом? Роль Людини у Всесвіті? У чому складається місія Людства і яке його майбутнє? У книзі розшифрована головна ідея, яка закладена у Біблії: як врятувати Людство у ХХІ ст. від катастроф планетарного масштабу [4].

Не менш цікаві довідкові видання, які є у фонді освітянської книгозбірні. Пишається бібліотека «Энциклопедическим словарем Брокгауза и Ефрона», який є основою фонду цінної та рідкісної книги. «Энциклопедический словарь», виданий видавничою фірмою «Брокгауз – Ефрон» у 1890-1907 рр., складається із 82 основних полутомів та 4 додаткових полутомів, що загалом становить 43 томів. Редактором перших 8 полутомів був проф. І.Є. Андрієвський, наступних – почесний академік К.К. Арсен'єв. Дані видання надають інформацію, яка має цінність і у наш час, не говорячи вже про те, що самі вони є пам'ятником богословської та церковно-історичної думки.

Використовуючи видання Брокгауза – Ефрона та «Православну богословську енциклопедію» (видавалася з 1900 р. у СПб. як додаток до духовного журналу «Странник») створено фундаментальний енциклопедичний словник у 2-х томах «Християнство / гл. ред С.С. Аверинцев. – М., 1993» (рос. мовою), у якому подаються читачу знання про християнську думку від давніх часів до наших днів, матеріали про основні віхи в історії християнських конфесій та християнської свідомості, про розвиток бібліїстики, церковної науки та ін.

Вінницькою громадською організацією «Суспільна служба України» передано до бібліотеки унікальне видання – «Реймське Євангеліє Анни Ярославівни. Александрович В. С. – Львів : Видавництво «МС», 2010. – 200с.». У книзі вперше в Україні опубліковано факсимільне відтворення тексту Місяцеслову Реймського Євангелія королеви Франції Анни Ярославівни, доньки великого київського князя Ярослава Мудрого – найдавнішої оригінальної пам'ятки українського церковної книжності, що вийшла з київського княжого скрипторію в ХІ ст., яка збереглась у бібліотеці французького міста Реймс.

Зрозуміло, що без обізнаності з культурним спадком минулого не можна пізнати корені національної культури, підвищувати духовність суспільства. Окрасою бібліотеки є цінний та рідкісний фонд видань поч. ХІХ ст. Серед видань даного фонду є релігійна література, історична, психолого-педагогічна, філософська. Цінний та рідкісний фонд є основою фонду виставково-музейної зали раритетних видань, створеної у бібліотеці.

Серед цінних стародруків релігійної тематики – «Ягич И.В. Мариинское Четвероевангелие. – СПб, 1883», важливий «Памятник Глаголической письменности», в якій містяться перші відомості про існування глаголицьких рукописів в афонських монастирях. У глаголицьких пам'ятниках зберігся давній тип старослов'янської мови та перекладу священних книг.

Метою виставкової зали раритетних видань є пропагування й вивчення культурних цінностей, що зберігаються у фондах університетської бібліотеки; розширення доступу викладачів та студентів університету до книжкових колекцій, розкриття ролі книги в духовній сфері людської цивілізації; збереження книжкових пам'яток для наступних поколінь; ознайомлення студентів, працівників і гостей університету з унікальними виданнями бібліотеки; сприяння науково-дослідній роботі наукових кадрів університету в галузі історії, літературознавства, релігії та краєзнавства; популяризація знань про книгу, що є носієм інформації і феноменом культури.

Книги релігійної тематики є значним підґрунтям та об'єктом дослідницької та краєзнавчої уваги наукових працівників університету. Студенти також звертаються до безцінного духовного і культурного скарбу, який є культурним надбанням бібліотеки.

Регулярно до бібліотеки надходять періодичні видання – «Труды Киевской Духовной Академии» та студентський журнал Київської Духовної Академії та семінарії

«Академический Летописец», які містять цікаву інформацію та користуються неабияким попитом у читачів.

Освітнянська книгозбірня розширює діапазон своєї діяльності, здійснюючи просвітницьку роботу, створюючи у своїх стінах умови як для наукової роботи, так і для спілкування читачів, використовуючи традиційні форми та виходячи у відкритий простір Інтернету активно впроваджуючи інноваційні технології.

Наразі бібліотека активно освоює інтернет-простір як засіб задоволення читацьких запитів на релігійну і релігієзнавчу літературу, пропонуючи безкоштовні електронні бібліотеки з книгами та періодичними виданнями цієї тематики, що дозволяє компенсувати відсутність тих чи інших видань у бібліотечному фонді.

Активно пропагуючи інформаційний фонд, популяризуючи знання з історії релігії, традицій і звичаїв нашого народу бібліотека проводить велику культурно-просвітницьку роботу щодо виховання молоді на принципах християнської моралі, чутливо реагуючи на суспільний інтерес до релігії та релігієзнавства.

Бібліотека проводить різноманітні культурно-просвітницькі заходи, помітне місце серед яких посідають релігієзнавчі. Книга релігійного характеру широко представляється на бібліотечних заходах, присвячених визначним діячам України, історії книги і книгодрукування.

Література

1. Виховна робота зі студентською молоддю : навч. посіб. / за заг. ред. Т.Ю. Осипової. – Одеса : Фенікс, 2006. – 288 с.
2. Зінченко Л.П. Християнство. – Вінниця: РОМіК, 2010. – 306 с.
3. Кухарук Т. Декада духовної книги – тест на краєзнавчу свідомість / Т. Кухарук, Л. Худенко // Бібліотечний форум України. – 2011. – №4. – С. 23-25.
4. Лазарев А.С. Расшифрованная Библия, или Реквием цивилизации. – К. : А.С.К., 2002. – 1064 с.
5. Софія Київська: Візантія. Русь. Україна : збірка статей / під. ред. П.С. Сохань; упоряд. Д. Гордієнко, В. Корнієнко. – К., 2011. – 352 с.
6. Химич Н. Є. Християнські цінності у вихованні дошкільників / Нінель Химич. – К. : Шк. Світ, 2012. – 128 с. (Бібліотека «Шкільного світу»).